

1^e ex.

FEDERATIE

kunst van de partij

een vergelijking van de
verkiezingsprogramma's 1981
van de politieke partijen
op het onderdeel kunst

81-054

Boekmanstichting - Bibliotheek

Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
telefoon: 24 37 36 / 24 37 37 / 24 37 38 / 24 37 39

De uitleentermijn bedraagt een maand. Mits tijdig
aangevraagd is verlenging met een maand moge-
lijk, tenzij de publikatie inmiddels is besproken.

De uitleentermijn is verstreken op:

11 NOV. 1988 24 AUG. 1992		
------------------------------	--	--

11-2-2000

INHOUD

1. Inleiding
2. Kunstparagrafen uit de verkiezingsprogramma's 1981 van de politieke partijen
3. Vergelijkingspunten
4. Kunstpolitieke wensen, ingedeeld aan de hand van de vergelijkingspunten
5. Een vergelijking, overeenkomsten en verschillen
6. Kunst in Partijprogramma's, een kritische beschouwing.

De vergelijking van de programma's van de politieke partijen is voorbereid door de Federatiekommissie Kultuurpolitiek, onder leiding van Hanny Michaelis en is geredigeerd door Cas Smithuijsen.

Amsterdam, 5 februari 1981

KUNST VAN DE PARTIJ

INLEIDING

Aanstaande mei gaat Nederland naar de stembus. De bevolking zal dan haar politieke vertegenwoordigers kiezen. De politieke partijen die samen onze volksvertegenwoordiging voorstellen, maken - de een wat sneller en definitiever dan de ander - in deze wintermaanden hun voornemens voor de komende vier jaar kenbaar. Aangezien ook kunst een aangelegenheid van algemeen belang is wordt daaraan in praktisch elk program aandacht besteed. We hebben de indruk dat vooral na de discussies over kunst in relatie tot politiek van de laatste jaren, het artistieke wel en wee zich in een grotere politieke belangstelling mag verheugen.

Ondanks het vroege tijdstip waarop deze beschouwingen naar buiten worden gebracht kunnen wij al een redelijk overzicht aanbieden van de voornemens van politiek Nederland op het gebied van kunst:

Alle politieke partijen die nu in de Tweede Kamer afgevaardigden hebben komen aan bod, met uitzondering van de Boerenpartij, die in haar verkiezingsprogramma geen aandacht aan kunst besteed, en de Staatkundig Gereformeerde Partij, die haar konsept-programma nog niet klaar had toen deze publikatie werd voorbereid.

Overigens zijn bij het verschijnen van dit overzicht (begin februari 1981) alle programma's nog niet definitief vastgesteld, behalve dat van de PPR.

Al eerder is een brochure verschenen over de houding van politieke partijen ten opzichte van kunst en cultuur. Wij bedoelen de vergelijking van verkiezingsprogramma's in 1977, uitgebracht door de Boekmanstichting. Bij onze analyse hebben wij ons dankbaar laten inspireren door deze brochure. Niettemin hebben wij gemeend te moeten afwijken van de daar gehanteerde toetsingscriteria. Die waren namelijk ontleend aan de bekende regeringsnota Kunst en Kunstbeleid uit 1976.

De criteria die de Federatie gebruikt zijn daarentegen gebaseerd op ervaringen in eigen huis, niet op standpunten van de centrale overheid.

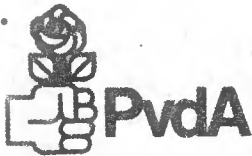
De Federatiepublicatie die u nu in handen hebt is een voorschot op ons later dit jaar uit te brengen 'Programma voor de Kunst'. Daarin zult u uitvoerig geïnformeerd worden over de wijze waarop de Federatie denkt dat kunst en politiek de komende vier jaar met elkaar moeten verkeren.

Deze nieuwjaarsattentie is als volgt opgebouwd: Eerst krijgt u de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen, voor zover het de kunst betreft. Dan komen de vergelijkingspunten waarop de diverse programma's worden beoordeeld. Na een ordening van de programma's met behulp van die vergelijkingspunten volgt ter afsluiting een kritische vergelijking.

Wij wensen u een goed verkiezingsjaar 1981.

Ons politiek advies: 'Kies Kunst'.

Het Bestuur van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen.

A. KUNSTBELEID

De kunst draagt in belangrijke mate bij tot de kwaliteit van onze samenleving. Daarom dient het autonome scheppingsproces van kunstenaars en zelfstandigheid van de kunst ruimte te krijgen. De kunst geeft met haar vormgeving en artistiek gehalte een geheel eigen reactie op de maatschappelijke werkelijkheid. Dat uit zich vaak in signalen en protesten en in esthetische vormgeving, die bijdragen tot bewustwording en ontplooiing van ieders creatieve vermogens.

Een actief kunstbeleid dient gericht te zijn op:

- de ontwikkeling van kritisch bewustzijn, creativiteit en originaliteit;
- het bewaren en benutten van kulturele verworvenheden, omdat ook een historisch (kunst)bewustzijn van waarde is voor een kritisch beoordelen van de eigen samenleving;
- deelneming van kunstenaars aan de vormgeving van de samenleving (stedenbouw, stadsvernieuwing, ruimtelijk beleid, etc.) en inschakeling van kunstenaars in onderwijsactiviteiten;
- bevordering van kunstbezoek en kunstbeoefening met name voor niet-traditioneel met kunst verbonden groepen;
- opheffing van de sociale achterstandspositie van vele kunstenaars.

Om het bovenstaande te kunnen bereiken stellen we de volgende maatregelen voor:

1. Ter stimulering van het autonome scheppingsproces worden artistiek onderzoek en experimentele kanten van de verschillende kunstsectoren gestimuleerd.

2. Kulturele objecten en manifestaties worden toegankelijker gemaakt. Voor de beeldende kunstuitingen betekent dit bijvoorbeeld verruiming van de edukatieve taken van de musea en de kunstuitleen.
3. De betrokkenheid vanuit het publiek bij de kunstproductie zal worden bevorderd door:
 - a. kunstzinnige vorming en creativiteitsontwikkeling in en buiten het reguliere onderwijs;
 - b. de niet beroepsmatige kunstbeoefening.
4. Activiteiten en kunstenaars die zich richten op maatschappelijke spanningen (kulturele minderheden, oude buurten nieuwe woningnood, recht op arbeid, emancipatie etc.) zoals vormingstheater kritische filmers, bepaalde muziekensembles krijgen extra financiële middelen.
5. Kunstenaars actief ingeschakeld te worden bij de zorg voor de gebouwde omgeving. Kennis van de bouwkunst wordt een vast onderdeel in het onderwijs. Kennis en inzicht van de ontwerpers (architect, stedenbouwkundige, beeldend kunstenaar) dienen in dienst van de gebruikers van de gebouwde omgeving te worden gesteld.
6. Het kunstaanbod trekt publieksgroepen aan die overdag beschikbaar zijn, d.m.v. pauzeconcerten, lunch- en matineevoorstellingen, straataktiviteiten.
7. De kunstzinnige vorming biedt met cursussen, lessen, workshops en dergelijke meer mogelijkheden aan volwassenen.
8. Om te voorkomen dat het scheppen van kunst een noodlijdende bezigheid wordt, wordt naast een verbetering van de rechtspositie een ruimer opdrachtenbeleid gevoerd, percentage-regelingen wettelijk vastgesteld en toekenningen van beurzen en stipendia bevorderd.

B. MEDIABELEID

Het Nederlandstalig aandeel, met name Nederlandse kunstproducties (film, theater, dans, muziek) in de programma-stof wordt aanmerkelijk vergroot; de omroeporganisaties gaan een belangrijker rol spelen bij de aktivering van de Nederlandse kunstenaars.

CDA

WELZIJNSBELEID EN CRM

Vrijtijdsbesteding en recreatie vragen o.m. vanwege een toenemend beslag op de beschikbare ruimte in ons land om een voorwaardenscheppend overheidsbeleid. Recreatie is daarin geen compensatie voor het arbeidsproces; dit moet in zichzelf bevredigend zijn en de mens mogelijkheden tot ontplooiing bieden. Voor de besteding van vrije tijd moeten deelname aan onderwijs en vorming, actieve kunstbeoefening, sport, vrijwilligerswerk enz. mogelijkheden bieden. Een samenhangend beleid moet deze mogelijkheden beschermen.

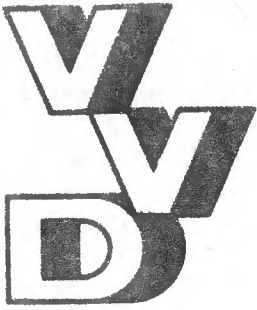
Cultuur is, in al zijn verscheidenheid, achtergrond van ons denken en handelen, bron van informatie en inspiratie. Zonder zich in te laten met de inhoud van de kunstbeoefening zal de overheid zich inzetten om de actieve deelname aan de cultuurvorming te bevorderen.

Prioriteit in het beleid hebben de kunstzinnige vorming, de actieve kunstbeoefening door brede lagen van de bevolking en de toegankelijkheid van het cultuurbezit.

Het recht op een actieve cultuurbeleving voor en door minderheden moet in het ondersteuningsbeleid voor culturele activiteiten tot uitdrukking komen. Voorrang moeten activiteiten krijgen, die het accent leggen op de ontmoeting van verschillende culturen.

Het beleid terzake van toneel, muziek, en andere kunstvormen wordt verder gedecentraliseerd. Het Rijk behoudt met name zorg voor de kwaliteit, de veelvormigheid en de vernieuwing binnen het kunstaanbod. De samenhang met de amateuristische en educatieve sector wordt bevorderd.

De overcapaciteit aan symfonische orkesten wordt teruggedrongen ten gunste van een meer divers concert-aanbod van muziekvormen en een groter accent op ondersteuning van muziekbeoefening door amateurs en kunstzinnige vorming.

CULTUUR

De overheid mag niet alleen aan uitingen van kunst en cultuur geen belemmeringen in de weg leggen, zij heeft ook tot taak voorwaarden te scheppen waardoor de burgers uiting kunnen geven aan, en kennis kunnen nemen van, wat onze cultuur aan verworvenheden en nieuwe uitingsmogelijkheden in al haar geschaardheid te bieden heeft.

De actieve en passieve keuzevrijheid is van wezenlijke betekenis. Pas dan kan elke mens bepalen hoe hij of zij als kunstenaar of als kunstgenieter het beste kan ontplooiën. De overheid moet daarom veel aandacht schenken aan voorlichting. Het onderwijs dient hierbij een bijzondere rol te spelen. De VVD vindt meer aandacht voor de cultuur in het onderwijs dringend nodig.

De overheid voert een zorgvuldig beleid ten opzichte van kunstenaars. Subsidiering van kunstenaars moet zoveel mogelijk geschieden via objectieve normen van kwaliteit en kunstwaardering. Vanuit deze gedachte dient de Beeldende Kunstenaars Regeling nader te worden gezien. Scheppende kunstenaars dienen een positie te krijgen die gelijkwaardig is aan die van uitvoerende kunstenaars.

Veel waarde hecht de VVD aan de kunstbeoefening door amateurs. Instandhouding en verbreiding van de Nederlandse cultuur wordt hierdoor bevorderd.

De Nederlandse taal en cultuur worden zoveel mogelijk in het buitenland uitgedragen.

De positie van de Nederlandse schrijver verdient meer aandacht. Mede ter bevordering van het juiste taalgebruik, moet het lezen van boeken worden bevorderd.

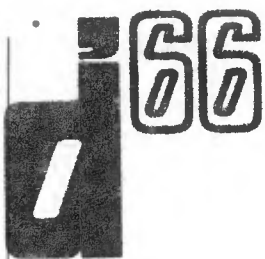
Het onderwijs moet meer aandacht aan cultuur besteden.

Onvervangbare cultuurschatten dienen voor Nederland bewaard te blijven. Behoud van monumenten verdient onverminderd aandacht. Het stuwmeer Monumentenzorg (aanvragen voor subsidies) wordt, indien mogelijk, zoveel mogelijk weggevoerd.

Een Museumwet wordt ingediend.

Ten aanzien van het toneel en het orkestenbestel richt de Rijksoverheid zijn subsidiëringsbeleid vooral op een beperkt aantal gezelschappen met meer landelijke betekenis. Daarnaast krijgen bijzondere nieuwe vormen van toneel extra aandacht.

Voor het bijwonen van een cultureel evenement dient in beginsel een eigen bijdrage in de kosten te worden betaald.

MEDIABELEID

Televisie

Invoering van een derde net is nu zonder veel problemen mogelijk. Dit derde net moet in handen komen van een stichting die ressorteert onder een 'NOS nieuwe stijl', die programma's afwisselt met reclameblokken. Zogenaamde 'underwritten' uitzendingen (gesponsorde programma's zonder sponsorinvloed op de inhoud) worden op dit net toegestaan. De opbrengsten van dit derde net vormen dan met de omroepbijdragen, de reclameinkomsten van 1e en 2e net, en de 'merchandising-inkomsten' (opbrengsten uit de commerciële exploitatie van door de TV populair geworden thema's, personen en ontwerpen of figuren), de financiering van de gehele omroep. Een nader te bepalen percentage van de totale opbrengsten moet gestort worden in een productiefonds voor kostbare, cultureel waardevolle programma's. Het eigen Nederlandse aandeel in de producties (vooral ook de dramatische) verdient drastische uitbreiding. (Zie ook de SWB-nota 'Landelijke en regionale omroep') Binnen het door D'66 voorgestane omroepbestel is geen ruimte voor verdeling van zendtijd op basis van het aantal abonneés van de omroepbladen.

Radio

De radiozendtijd behoeft niet per sé in handen te blijven van omroeporganisaties met ook een TV-machtiging. Het streven moet gericht zijn op horizontale programmering (dagelijks dezelfde programmatypes op dezelfde vaste tijden), als service aan de luisteraar, en op zenderredacties (voor Hilversum 3 en 4) die het programma-patroon centraal stellen.

Film

Coördinatie en federatieve organisatie van het filmbedrijf verdient aanbeveling. Centrale financiering dient geregeld te worden voor films t.b.v. bioscopen, alternatieve circuits en tv. Promotie, distributie en vertoning moeten meer in het beleid betrokken worden, om het maken van 'films voor de plank' tegen te gaan. Export moet gestimuleerd worden door de film meer stelselmatig te betrekken in het buitenlandse cultuurbeleid en door stimulering van internationale co-producties. Een eigen scenariocultuur moet bevorderd worden door het, in samenwerking met het Fonds voor de Letteren, uitwerken van een stelsel van gerichte opdrachten en evenredige beloningen.

Fotografie

Het huidige media- en kunstenbeleid toont nauwelijks gerichte aandacht voor de fotografie als zelfstandig medium. Het beleid moet gericht worden op erkenning van de cultuurwaarde van dit nog 'ondergeschoven kind'. Een goede wettelijke regeling m.b.t. het auteursrecht en vooral de controle daarop en de incasso daarvan heeft ook sociaal een hoge urgentie.

Geluidsdragers

Het veelvormig aanbod is op de markt van platen- en cassettes goeddeels verdwenen. Interessante muziekgenres, gericht op culturele minderheden, worden om economische redenen nauwelijks meer door de industrie vervaardigd. De schuld aan deze heilloze ontwikkeling ligt deels bij de industrie zelf, die met eenzijdig commercieel titelaanbod, eenzijdige promotie en sterke verhoging van de omloopsnelheid, zich economisch heeft getracht te handhaven. Maar daarnaast zijn er negatieve invloeden van buitenaf geweest: loslaten van de verticale prijsbinding, een hoog BTW-tarief, ongelimiteerd thuiscopiëren op onbespeelde handelscassettes. De stagnatie op deze markt heeft een zeer negatieve invloed op werkgelegenheid c.q. inkomsten van musici, artiesten en auteurs.

Herstel van het pluriforme aanbod in deze sector vraagt overheidsmaatregelen terzake van BTW, prijsbindingsafspraken, ratificatie van de Conventie van Rome, leenrecht op geluidsdragers, compenserende bestemmingsheffing op geluidscopiematerialen, effectiever justitieel optreden tegen vervaardigers en verkopers van 'witte platen' (= diefstal van auteursrechten) en het scheppen van gunstiger financieringsmogelijkheden voor kleinschalige producenten van minderheidsrepertoires. Het vorenstaande is mutatis mutandis ook van toepassing op videobanden.

Het Boek

Bindende prijsafspraken voor eenvoudige produkten zijn strijdig met het consumentenbelang (zie Hfdst. VI-h, Economische Orde). Een uitzondering moet hierbij gemaakt worden voor veelvormige culturele media als het boek. Loslaten van de prijsbinding betekent daarbij aanbodverschraling, teloorgang van verkooppunten en stijgende prijzen voor minderheidsboeken. Voor ons beleid t.a.v. het boek verwijzen wij naar de SWB-publicatie 'Het (bedreigde) boek in de samenleving', waarin de volgende beleidsuitgangspunten uitgewerkt zijn:

- handhaving verticale prijsbinding
- invoering leenrecht voor auteur (in de ruimste zin) en uitgever, binnen het kader van de auteurswet.
- beter wettelijk kader voor een effectief reproductie.
- oprichting van Fonds voor de lezer ter medefinanciering (op refundingsbasis) van kwaliteitsboeken voor minder omvangrijke publiekssectoren.
- garantiesubsidies voor assortimentshandhaving bij de detailhandel (garantie voor rente op in assortiment geïnvesteerd vermogen)
- samenwerkingsvormen bibliotheekboekhandel
- meer formatieplaatsen bibliotheekwerk
- stichting Produktiefonds Wetenschappelijke publicaties
- coördinatie van de Universitaire Pers.

KUNSTEN

In de keuze tussen een kunstenaarsbeleid en een kunstenbeleid, kiezen wij voor het laatste. Een kunstenaarsbeleid houdt zich voor alles bezig met de sociaal-economische positie van de kunstenaar. Deze dient echter als alle burgers onder het totale sociaal-economische beleid te vallen en in die zin geen uitzonderingspositie in te nemen. De 19de eeuwse Ivoren Toren past niet meer op ons schaakbord. Voor iedereen dient er één sociale inkomensverzekering te komen (zie Hfdst. IV), het krappe kunstenbudget dient dan voor een beter kunstenbeleid aangewend te worden.

Herverdeling

Het huidige kunstenbeleid is verstarde in een patroon dat de herscheppende kunsten bevoordeelt boven de scheppende. Dat is een gevolg van een rechtlijnige politiek, die werkgelegenheid bij de kunstinstellingen centraal stelt en de kunstmatige tegenstelling herscheppende werknemers en scheppende zelfstandigen aanscherpt. Juist als de rek uit het kunstenbudget is, verdient herverkaveling serieuze overweging. Er moet en kan meer gedaan worden met de huidige middelen.

Horizontale en verticale spreiding

Stimulering van passieve en actieve creativiteit dient prioriteit te krijgen in een tijd dat velen hun vrije tijd noodgedwongen zien toenemen. Van beroepsgezelschappen kan dan gevraagd worden, dat ze hun beleid meer gaan afstemmen op verticale spreiding en het wegnemen van drempels, en minder op artistiek hobbyisme en narcisme. Dat betekent in de praktijk een normering van en controle op décor- en kostuumkosten per voorstelling, reismogelijkheden van voorstellingen door aangepaste décors; samenwerkingsverbanden tussen beroeps- en amateurkunstenaars, zoals regie- en andere steun aan amateuristische toneelbeoefening, koor en operettebegeleiding door orkesten etc. Ook de verticale spreiding door een grotere differentiatie in repertoire van met name de orkesten, is in dit verband van belang.

Decentralisatie

Spreiding en amateuristische kunstbeoefening zijn gediend met decentralisatie van het kunstenbeleid.

Vergroting van de provinciale en gemeentelijke autonomie mag evenwel niet betekenen dat kwetsbare en experimentele initiatieven daardoor in de knel komen, garanties daarvoor moeten ingebouwd worden.

Beleid

De budgettaire ruimte die kan ontstaan door betere kostenbewaking, jaarlijkse groei (hoe gering dan ook) en herverpakking, dient geheel besteed te worden aan het inhalen van de achterstand van de scheppende kunsten. Instrument hiervoor dient de Raamwet Fondsen Scheppende Kunsten te zijn. Deze fondsen moeten statutair geen sociale, maar een kunstenstimulerende taak krijgen. Aan een actief opdrachtenbeleid geven wij de voorkeur boven een statisch subsidiebeleid. Hoewel de overheid zich niet inhoudelijk met de kunsten moet inlaten, zijn er uiteraard wel stuurmiddelen. Subsidievoorwaarden zijn daarvoor aangewezen. Daarmee kunnen zowel doublures als leemten in het aanbod voorkomen, als een groter Nederlands aandeel in de repertoires verzekerd worden. Zulks om de eigen identiteit te bevorderen en als bijproduct de inkomenspositie van onze eigen scheppende kunstenaars buiten direct bezwaar van de schatkist te stabiliseren. Dezelfde eis mag gesteld worden aan radio en TV, vooral als daar het produktie fonds tot stand is gekomen (zie onder media).

Financiering

De subsidiëring op jaarbasis laat vaak een verhoogde uitgave-activiteit tegen het eind van het speeljaar zien. Wij geven bij kunstensubsidiëring dan ook de voorkeur aan een financieringssysteem in rekening courant, gekoppeld aan een verplichting tot 'refunding' in de -zeldzame - gevallen van gunstige eigen opbrengsten. Het spreekt vanzelf dat betere spreiding en dus langere series hierin een gunstig element kunnen vormen.

Alternatieve financieringsbronnen voor het kunstenbeleid moeten gevonden worden in samenwerking met het Ministerie van Justitie, erkenning van leenrecht en betere regeling reproductie (zie Hfdst. II onder Media) en het uitvoering geven aan de Conventie van Rome inzake de nabuurrechten van uitvoerende kunstenaars. Auteurs en kunstenaars moeten beter beschermd worden in hun economisch zwakke positie tegenover opdrachtgevers, door een wettelijke regeling van hun meest gangbare contracten met de exploitanten van hun werken, die veelal de media zijn. Beeldende kunstenaars zouden gebaat zijn met het bindend maken van de zgn. 1%-regeling bij aanbesteding van openbare gebouwen en bij de controle op kunstzinnige besteding daarvan. De mogelijkheid van kunstensponsoring door het bedrijfsleven (hoe marginaal ook) verdient nader onderzoek. Met name speciale manifestaties en festivals kunnen hiervan - naar buitenlands voorbeeld - profiteren.

Kunstenonderwijs

Het kunstenonderwijs dient beter te gaan aansluiten op de terecht hoge eisen van de kunstinstellingen. Voor toelating tot die opleidingen dient daarom het Mammoethwet-getalscriterium verlaten en de drempel verhoogd te worden. Kunstenonderwijs moet gericht zijn op kwaliteit, niet op kwantiteit en mag in die zin elitair zijn. Immers, de beoefening van een artistiek beroep vereist eenzelfde professionaliteit en soms excellentie, die de samenleving ook van andere beroepen verwacht.

B.K.R.

De onder Sociale Zaken ressorterende Beeldende Kunstenaars Regeling is, hoe noodzakelijk op dit moment dan ook, een ongelukkige, frustrerende zaak. Aan het sociale principe ervan mag pas getornd worden als er een betere regeling in zicht is. D'66 streeft ook hier naar duidelijkheid in structuren en verantwoordelijkheden: in een kunstenbeleid behoren geen vertroebelende sociale normen gehanteerd te worden, evenmin als andersom. In een kunstenbeleid past wél een actief aankoop- en opdrachtenbeleid, het geven van stipendia en reisbeurzen en het mogelijk maken van experimenten e.d.

De huidige vaak erbarmelijk opgeslagen 'kunstberg' dient geslecht te worden door BKR-werken in de kunstuitleen te brengen en leners het recht van koop te geven.

Buitenland

Het kunstenbeleid dient zich met meer zelfvertrouwen te richten op exportbevordering van scheppende en herscheppende kunst.

Nederlandse diplomaten moeten beter voorbereid worden op hun promotionele taak t.a.v. met name eigentijdse kunst. Uitzending van tijdelijke culturele attachés uit de kunstenwereld verdient aanbeveling. Met Vlaams België moet samenwerking gezocht worden. Het is een Europees belang de diversiteit van de culturen te handhaven, waarbij van Europees Parlement en E.G. gevraagd mag worden vooral de kwetsbare, kleinere culturen te steunen.

Organisatie

Wij achten kunsten een onderdeel van een permanent proces van culturele ontwikkeling. De organisatorische koppeling aan recreatief en maatschappelijk werk is ongelukkig en principieel onjuist.

Binnen één ontwikkelingsdepartement met onderwijs, media en informatiebeleid zouden de kunsten onder een eigen bewindspersoon geplaatst moeten worden (zie onder Decentralisatie).

KUNST EN KULTUUR

Hoe is de situatie?

De kunst is van grote waarde voor de kwaliteit van het bestaan. Met name de voorhoedefunctie, die de kunst en de kunstenaar vaak innemen, kan een grote maatschappelijke betekenis hebben.

Omdat in het huidige kunst- en cultuurbeleid een welomschreven cultuurpolitieke visie ontbreekt, dreigen door de afnemende overheidsmiddelen bepaalde kunstuitingen uit de boot te vallen.

Met name nieuwe vormen van kunst, die vaak het duidelijk die voorhoedefunctie vervullen, worden hiervan het slachtoffer. Ook de voortschrijdende verkommercialisering van de kunst brengt de kunst en de kunstenaar in een kwetsbare positie.

Wat willen we bereiken?

Een kunstbeleid van de regering vanuit een welomschreven cultuurpolitieke visie. Daarin gaat het om het veiligstellen en bevorderen van de volgende functies:

- een voorhoedefunctie
- instrument voor zelfontplooiing en voor maatschappij-analyse
- bijdragen aan de vormgeving, 'versiering' en ontspanning van de samenleving.

Kunstbeleid zal daarom

- ruimte moeten scheppen voor verschillende autonome kunsten
- toepassing van de kunst in de samenleving moeten bevorderen
- een op kunstenaars en hun beroepsuitoefening gericht beleid moeten voeren
- gericht moeten zijn op het in aanraking brengen van zoveel mogelijk mensen met kunst
- gericht moeten zijn op de bevordering van een veelzijdig aanbod en een veelzijdige vraag

- gericht moeten zijn op het stimuleren van creativiteitsontwikkeling.

Hoe willen wij dit doen?

- Door - met behoud van een eigen verantwoordelijkheid van de rijksoverheid voor een veelzijdig aanbod van kunst - waar mogelijk andere taken op het gebied van kunstbeleid naar gemeenten en provincies te verschuiven.
- door het bevorderen van kunstzinnige vorming en creativiteitsontwikkeling, zowel in het onderwijs als daarbuiten
- door ontwikkeling van een rijksplan gericht op ontwikkeling van de scheppende kunst onder meer via een fondsenstructuur.
- door het voeren van een kunstenaarsbeleid, inhoudende onder meer sociale basisvoorzieningen voor zelfstandige beroepskunstenaars en betere waarborgen voor het (auteurs)recht van scheppende en uitvoerende kunstenaars. De Beeldende Kunstenaars Regeling wordt niet ingeperkt tenzij verruiming van het opdrachtenbeleid in de sector beeldende kunst heeft plaatsgevonden. Voor schrijvers wordt het leenrecht ingevoerd.
- door kunstenaars samen met buurtbewoners plannen te laten maken voor de vormgeving en inrichting van de buurt.
- door in de muzieksector meer aandacht te geven aan de geïmproviseerde en andere eigentijdse muziek (en het uitvoeren van nederlandse komponisten te stimuleren) desnoods ten koste van het klassieke repertoire.
- door vestiging en uitbouw van particuliere en overheidsartotheken van beeldende kunst.
- door binnen het toneelbestel gelijke kansen te geven aan het klassieke repertoire, aan experimentele produkties en aan het vormingstoneel.
- door het stimuleren van de in de laatste jaren ontstane kleine dansgroepen.
- door verbetering van produktie- en distributiemogelijkheden van niet-kommerciële films (via herstructurering van het Produktiefonds) en door stimulering van een beter gebruik van de tv als distributiemedium.
- door voor boeken wel vast te houden aan de verticale prijsbinding.
- door extra aandacht in de komende jaren voor nieuwe vormen van kunst.

- m. door ook meer aandacht te besteden aan de kunstuitingen van minderheden en achtergestelde groepen, vanuit hun specifieke achtergrond.
- n. door te zorgen voor meer oefenruimtes.
- o. door speciale aandacht te geven aan regionale cultuur in zijn verschillende facetten.

CPN

KUNST EN KULTUUR

Waarborg voor elke kunstenaar om zijn vak uit te oefenen
Geen inmenging van de overheid in het vrije kunstenaarschap door censuur of nationaal of regionaal bureaucratisch dirigisme.

Voor terugdringen van de greep van de commercie op de kunst en het culturele leven.
Niet-commerciële initiatieven zoals artotheken en filmhuizen moeten volledig worden gesubsidieerd.

De bevolking mag noch door financiële barrières, noch door enige vorm van bevoogding in de toegang tot kunst uitingen en informatiebronnen op cultureel gebied belemmerd worden.

Uitbouw van de BKR tot een volwaardige culturele regeling voor kunstenaars en publiek met een wettelijke basis, met behoud van alle sociale rechten voor de beeldende kunstenaars.
Geen discriminatie van de partner/niet-kostwinner in de BKR.

Gedecentraliseerde kunstcentra, d.w.z. in de regio en stadswijken voor het openbaar functioneren van door de BKR verworven kunstbezit, opdrachten en projecten en de documentatie hiervan t.b.v. kunstenaars en publiek.
Afstemming van de stimulerende beleidsinstrumenten door de overheid, t.w. de circuits van musea, galeries (herinvoering ASK) en artotheken met het accent op niet-commerciële en drempelverlagende circuits.

Afschaffing van entreegelden voor musea.

Democratisering van het beleid voor de kunst, met als centrale voorwaarden openbaarheid en representatieve vertegenwoordiging van kunstenaarsvakbonden in raden, besturen en commissies.

De regering dient garanties te scheppen voor een pluriform toneelaanbod, waarin ook nieuwe vormen als het vormingstheater tot hun recht moeten komen.
Materiële steun voor kunstbeoefening door amateurs. Instandhouding en uitbreiding van de volksmuziekscholen.

Bestuur en beleid van de gesubsidieerde orkesten en ensembles moeten gedemocratiseerd worden.

Tegen afbraak van regionale symfonieorkesten en andere ensembles, die voorzien in een behoefte van het publiek en werkgelegenheid bieden aan vele musici.

Voor invoering van het 'leenrecht' ten behoeve van auteurs.

Nationalisatie van kunstschaten, die onvervangbaar zijn en typisch voor de maatschappelijke en culturele ontwikkeling van ons land.
Als eerste stap: wettelijke registratie en een uitvoerverbod van dergelijke kunstschaten.

Controle op en afremming van de invoer en doorvoer door ons land van kunstvoorwerpen uit de landen van de zgn. derde wereld, om bij te dragen aan het stopzetten van het beroven van ontwikkelingslanden van hun kunstvoorwerpen.

KUNST

Inleiding:

DS'70 acht de kunst belangrijk en wil dat iedere burger de mogelijkheid krijgt, dit te ervaren. Zij ziet als taak van de overheid om de kostbare, uit het verleden stammende kunstuitingen door subsidiëring in stand te houden en deze zodoende door te geven aan het nageslacht. Dit dient echter in redelijke mate te geschieden, zodat er meer ruimte komt voor een beleid, gericht op eigen activiteit en het ontvankelijk maken voor de kunst.

Een eigen bijdrage van de burger mag in dezen worden verlangd.

DOELSTELLINGEN

- a. In en ook buiten leerplichtig onderwijs bevordering van de culturele vorming door onderwijs geven in en het actief beoefenen van muziek, dans, schilderen, toneel, architectuur etc.
- b. Voorkeur voor democratisch opgebouwd verenigingsleven boven stichtingen en overheidsinstellingen.
- c. Door reorganisatie van het toneel- en orkestwezen meer ruimte scheppen voor een uitgebreider repertoire waardoor meer keuze voor de burgers ontstaat.
De toegangsprijs wordt in redelijke overeenstemming gebracht met de werkelijke kosten.
- d. Tijdelijke hulp bij introductie van kunstenaar in de samenleving boven automatische staatsverzorging.
- e. Rechtstreeks en vroegtijdig betrekken van kunstenaars bij vormgeving en zorg van omgeving, stadsvernieuwing,

- stedebouw en ruimtelijk beleid.
- f. Uitbreiding rechtsbescherming voor scheppende kunstenaar in het licht van de voortschrijdende techniek.
- g. Onverwijld wetgeving ter bescherming van uitvoerende kunstenaars en hen die dit in welke vorm ook uitgeven, tegen ongeoorloofd gebruik van deze artistieke prestaties.

CULTURBELEID

De uitgaven van de overheid voor culturele doeleinden zijn dringend aan herwaardering toe. Hierbij dient het uitgangspunt te zijn, dat uitingen van cultuur dienstbaar moeten zijn aan het ontdekken, ontplooiën en bereikbaar maken van in de schepping aanwezige mogelijkheden, in gebondenheid aan de normen van de bijbel. Activiteiten die in feite neerkomen op het bieden van verstrooiing dienen voor rekening van betrokkenen te blijven. Hetzelfde geldt, als culturele vormen in dienst worden gesteld van politieke en maatschappelijke indoctrinatie. Daarentegen kunnen vormen van amateuristische kunstbeoefening van zodanige algemene betekenis zijn, dat een stimuleringssubsidie van de overheid gerechtvaardigd is.

KUNST

Een groot deel van de kunst komt alleen ten goede aan een maatschappelijke bovenlaag. Dat ligt ook voor de hand wanneer die kunst betaald wordt door rijke opdrachtgevers. Maar de rol van particuliere opdrachtgevers is in grote mate overgenomen door de overheid. Vroeger moesten veel kunstenaars zich aanpassen aan de eisen van hun rijke opdrachtgevers, die als enige zich de luxe van kunstgenot konden veroorloven. Maar ook nu de rol van de particuliere opdrachtgever grotendeels is overgenomen door de overheid, bestaan nog steeds de traditionele drempels van de kultuurgebouwen waarin kunst zich afspeelt. Het beleid van de overheid is erop gericht de kunstbeoefening 'in stand' te houden. Door dit kunstbeleid wordt de kunstvernieuwing onvoldoende bevorderd.

De PSP vindt dat de kunst bereikbaar moet zijn voor alle mensen. Daartoe moeten de gevestigde kunstinstellingen gedemocratiseerd worden en alle drempels die ze voor het gewone publiek ontoegankelijk maken moeten worden afgebroken. Groepen die nu weinig invloed kunnen hebben op het tot stand komen van kunst moeten kunnen optreden als opdrachtgever, of zelf kunst kunnen maken. In de samenwerking tussen de 'gebruikers' en de kunstenaars kan de kunst zich ontwikkelen en vernieuwen in de richting van meer maatschappelijke toepassingen. Omdat kunst voortkomt uit een ontwikkelingsproces, en het tijd kost voordat nieuwe kunstvormen hun plaats in de maatschappij hebben gevonden, zal er altijd een deel van de kunst zijn dat maar een kleine groep mensen bereikt. Het kunstbeleid moet er mede op gericht zijn deze nieuwe vormen zoveel mogelijk voor iedereen toegankelijk te maken.

Kunst die verzet tegen de onderdrukkende structuren in de maatschappij weergeeft of mensen daartoe probeert te brengen mag niets in de weg worden gelegd en zal door de PSP steeds worden gesteund. Kunstenaars moeten zich daarom volledig kunnen uiten, zonder censuur, verkommercialisering of wat voor aanpassing aan 'gangbare ideeën' dan ook. Daartoe is een niet elitair kunstbeleid nodig, waarbij in de eerste plaats een behoorlijke bestaanszekerheid wordt verschaft aan zowel scheppende als uitvoerende kunstenaars. Zo ontstaan ook de voorwaarden voor een creatieve kunstbeleving. Kunst kan dan ook meer gaan dienen als middel om inzicht te krijgen in de maatschappij.

Daarom wil de PSP het volgende:

1. Een inkomensregeling die alle kunstenaars een reële bestaanszekerheid biedt, zonder belemmeringen voor vrouwelijke kunstenaars (zoals materiaalvergoeding gekoppeld aan kostwinnerschap). Deze regeling moet uitgevoerd worden door democratische organen. Kunstwerken die door deze regeling tot stand komen, moeten zoveel mogelijk voor iedereen bereikbaar zijn.
2. Een algemene 1-procentsregeling voor de kunst bij alle door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde voorzieningen. Daardoor kunnen kunstenaars werkzaam zijn in opdracht van bijv. onderwijs- of welzijnsinstellingen, stedenbouwkundige teams, wijkcentra en openbaar vervoersbedrijven.
3. Meer onderwijsuren voor kunstzinnige vorming. Hierbij wordt van lesgevend kunstenaars geen onderwijsbevoegdheid geëist.
4. Geen subsidie aan commerciële instellingen. Verschuiving van subsidies voor kunstproductie per project naar subsidies op exploitatiebasis voor vaste kunstenaarskollektieven. Podiumsubsidies voor niet-kostendekkende uitvoeringen en voorstellingen. Herverdeling van de subsidies ten gunste van kleine, vernieuwende gezelschappen, geen 'censuur' op kunstuitingen bij het toekennen van subsidie.
5. Openbare artotheken, op dezelfde wijze opgezet als nu openbare bibliotheken.
6. Democratisering en openbaarheid van alle overheidsadvieslichamen op het gebied van kunst en cultuur, met tegenwoordiging van kunstenaarsbonden.

7. Kunst op straat vrij.
8. Uitbreiding van het aantal ruimtes waar muziek gemaakt kan worden, m.n. voor beginnende muziekgroepen
9. Handhaving van de verticale prijsbinding bij boeken.

VERGELIJKINGSPUNTEN

1. Autonom scheidingsproces, zelfstandigheid, onderzoek en ontwikkelingsfunctie, instandhouding.
2. Positie kunstenaars
3. Financieringsmethoden
4. Kunst toegankelijk maken/drempelverlaging
5. Verruiming aanbod
6. Spreiding van het aanbod/distributie-bemiddeling
7. Afname van kunst
8. Amateuristische kunstbeoefening
9. Kreativiteitsontwikkeling/kunstzinnige vorming/kunst in onderwijs
10. Decentralisatie

Opmerkingen per discipline:

11. beeldende kunst en fotografie
12. muziek
13. theater
14. dans
15. film/video
16. letteren
17. tv/radio

18. Algemene tendensen in kunstpolitiek
 - a. groei
 - b. ombuiging
 - c. beperking.

AUTONOMOON SCHEPPINGSPROCES, ZELFSTANDIGHEID, ONDERZOEK EN ONTWIKKELINGSFUNKTIE, INSTANDHOUDING.

PvdA

- ruimte voor autonoom scheppingsproces van kunstenaars, zelfstandigheid van kunst, actief kunstbeleid
- stimuleren autonoom scheppingsproces, artistiek onderzoek en experiment

CDA

--

VVD

- voorwaarden scheppen ten gunste van zowel verworvenheden als het nieuwe

D'66

- subsidie-voorwaarden als stuurmiddel, geen inhoudelijke invloed overheid.
- kunsten weg bij CRM, naar een ontwikkelingsdepartement met onderwijs, media en informatiebeleid.

PPR

- aandacht voor voorhoedefunctie
- ruimte voor autonome kunst
- extra aandacht voor nieuwe vormen van kunst
- toepassing kunst in de samenleving bevorderen

CPN

- geen inmenging van de overheid in het vrije kunstenaarschap door censuur, of nationaal of regionaal bureaucratisch dirigisme
- voor terugdringen van de greep van de commercie op de kunst en het kulturele leven

DS'70

- kunst uit het verleden door middel van subsidiëring bewaren maar daarnaast evenzeer ruimte scheppen voor eigentijdse kunst en het ontvankelijk maken daarvan.

GPV

- de uitgaven van de overheid voor culturele doeleinden zijn dringend aan herwaardering toe. Hierbij dient het uitgangspunt te zijn, dat uitingen van cultuur dienstbaar moeten zijn aan het ontdekken, ontplooiën en bereikbaar maken van in de schepping aanwezige mogelijkheden, in gebondenheid aan de normen van de bijbel. Activiteiten die in feite neerkomen op het bieden van verstrooiing dienen voor rekening van betrokkenen te blijven. Hetzelfde geldt als culturele vormen in dienst worden gesteld van politieke en maatschappelijke indoctrinatie. Daarentegen kunnen vormen van amateuristische kunstbeoefening van zodanige algemene betekenis zijn, dat een stimuleringssubsidie van de overheid gerechtvaardigd is.

PSP

- kunst als resultaat van ontwikkelingsproces, daarna nieuwe vormen toegankelijk maken
- geen censuur, vrije meningsuiting
- kunst op straat vrij
- steun voor kunst die verzet tegen onderdrukkende structuren in de samenleving aangeeft
- samenwerking kunstenaars en gebruikers, dus ontwikkeling en vernieuwing in de richting van meer maatschappelijke toepassing

PvdA

- opheffing sociale achterstand van veel kunstenaars
- extra geld voor kunstenaars die zich richten op maatschappelijke spanningen (emancipatie, woningnood, werkloosheid)
- verbetering rechtspositie kunstenaars
- kunstenaars laten deelnemen in vormgeving (gebouwde omgeving, stadsvernieuwing) en onderwijs
- meer uren voor kunstzinnige vorming door kunstenaars op school, geen lesbevoegdheid vereist
- ontwerpers moeten zich richten op wensen van hen die de omgeving moeten gebruiken

CDA

--

VVD

- scheppende kunstenaars, gelijkwaardige positie ten opzichte van uitvoerenden
- subsidiëring kunstenaars via objectieve normen van kwaliteit kunstwaardering,
- vanuit dit gezichtspunt de BKR bezien

D'66

- geen kunstenaarsbeleid omdat kunstenaars net als andere burgers onder het sociaal-ekonomisch beleid horen te vallen. Er moet voor iedereen één sociale inkomensverzekering komen. Het krappe kunstenbudget aanwenden voor beter kunstbeleid
- herverdeling middelen om een eind te maken aan bevoordeling herscheppende kunsten boven scheppende kunsten. Bevoordeling is gevolg van rechtlijnige politiek die werkgelegenheid bij kunstinstututen centraal stelt en de kunstmatige tegenstelling herscheppende werknemer en scheppende zelfstandige aanscherpt. Er moet en kan meer gedaan worden met de huidige middelen.
- leenrecht en reprorecht, Conventie van Rome (naburrechten uitvoerende kunstenaars) ratificeren.
- wettelijke regeling contracten met exploitanten van kunstwerken, t.g.v. auteurs en kunstenaars
- pas aan de BKR tornen als er een betere regeling in zicht is. Geen vertroebelende sociale normen in het kunstbeleid.
- nodig: overheidsmaatregelen m.b.t. de BTW, prijsbindingsafspraken, ratificatie Conventie van Rome, leenrecht op geluidsdragers.
- invoering leenrecht voor auteur en uitgever in kader auteurswet.

PPR

- kunstenaarsbeleid
- sociale basisvoorziening voor zelfstandige kunstenaars
- BKR zo laten, tenzij ruimer opdrachtenbeleid
- leenrecht
- verticale prijsbinding boeken
- kunstenaars beschermen tegen kommercie

./.

• vervolg 2

CPN

- waarborg voor elke kunstenaar om zijn vak uit te oefenen
- uitbouw van de BKR tot een volwaardige kulturele regeling voor kunstenaars en publiek met een wettelijke basis met behoud van sociale rechten en zonder discriminatie van partner/ niet-kostwinner in de BKR
- voor invoering van het leenrecht

DS'70

- tijdelijke hulp bij introductie van kunstenaars in de samenleving boven automatische staatsverzorging
- uitbreiding rechtsbescherming voor scheppende kunstenaars in het licht van een voortschrijdende techniek
- onverwijld wetgeving ter bescherming van uitvoerende kunstenaars en hen die dit in welke vorm ook uitgeven, tegen ongeoorloofd gebruik van deze artistieke prestaties

GPV

--

PSP

- bestaanszekerheid voor zowel scheppende als uitvoerende kunstenaars
- inkomensregeling voor alle kunstenaars, ook vrouwen
- verticale prijsbinding boek handhaven
- exploitatiesubsidie voor kunstenaars-kollektieven.

3

FINANCIERINGSMETHODEN

PvdA

- beurzen, stipendia
- ruimer opdrachtenbeleid
- wettelijke percentageregelingen

CDA

--

VVD

--

D'66

- budgettaire ruimte door betere kostenbewaking gebruiken voor inhalen achterstand scheppende kunst. Instrument daarvoor: Raamwet fondsen scheppende kunst; geen sociale maar kunststimulerende rol.
- opdrachtenbeleid in plaats van statisch subsidiebeleid
- geen subsidiëring op jaarbasis maar een systeem in rekening-courant gekoppeld aan 'refunding' in geval van eigen opbrengst
- bindend maken van 1%-regeling en controle op besteding
- nader onderzoek kunstsporsoring
- kunstbeleid: actief aankoop en opdrachtenbeleid, stipendia, beurzen, mogelijkheid voor experiment
- een derde net voor TV. Percentage van omroepbijdrage, reclameïnkomen, merchandising inkomsten worden gestort in produktiefonds voor kostbare, kultureel waardevolle programma's

./.

vervolg 3

D'66	- centrale financiering van films t.b.v. bioscopen, alternatieve circuits en TV- scenario cultuur bevorderen door in samenwerking met het fonds voor de letteren een stelsel van gerichte opdrachten en evenredige beloning uit te werken- bestemmingsheffing op geluidskopie-materialen, straffen witteplaat handel- fonds voor de lezer ter medefinanciering kwaliteitsboek van minder omvangrijke publiekssectoren- garantiesubsidie assortimentshandhaving detailhandel
PPR	- rijksfondsen voor scheppende kunst- opdrachten aan beeldende kunstenaars inplaats van BKR
CPN	--
DS'70	--
GPV	--
PSP	- verschuiving van kunstsubsidies per projekt naar exploitatiesubsidies voor kunstenaarskollektieven- podiumsubsidie voor niet-kostendekkende uitvoeringen en voorstellingen- algemene 1% regeling voor alle door de overheid gefinancierde instellingen, van welzijnsinstellingen tot openbaar vervoer

4

KUNST TOEGANKELIJK MAKEN / DREMPELVERLAGING

PvdA	- kunstbezoek en -beoefening voor niet traditioneel met de kunst verbonden- toegankelijk maken kulturele manifestaties
CDA	- zonder zich in te laten met de inhoud van de kunstbeoefening zal de overheid zich inzetten om actieve deelname aan de kultuurvorming te bevorderen- toegankelijkheid kultureel bezit bevorderen
VVD	- bijwonen van kulturele evenementen in principe met eigen bijdrage
D'66	- stimuleren actieve en passieve creativiteit door het beleid van de beroepsgezelschappen meer af te stemmen op verticale spreiding en het wegnemen van drempels, minder aandacht voor artistiek hobbyïsme en narcisme. D.w.z. normering controle op dekor- en kostuumkosten per voorstelling, reismogelijkheid door aangepaste dekors, samenwerking beroeps- en amateur kunstenaars, koor- en operabegeleiding door orkesten. Meer verticale spreiding door grotere differentiatie repertoire m.n. bij de orkesten. ./.

*vervolg 4

PPR

--

CPN

- de bevolking mag noch door financiële noch door enige vorm van bevoogding in de toegang tot kunstuitingen en informatiebronnen op cultureel gebied belemmerd worden
- afschaffing van entreegelden voor musea

DS'70

- toegangsprijs in redelijke overeenstemming brengen met de werkelijke kosten
- een eigen bijdrage van de burger mag worden verlangd voor kunstactiviteiten

GPV

--

PSP

- kunst in handen van alle mensen, dus kunstinstellingen democratiseren, drempels weg
- groepen met weinig invloed moeten op kunnen treden als opdrachtgever en ook zelf kunst maken
- kunst is resultaat van ontwikkelingsproces, daarna: nieuwe vormen toegankelijk maken
- regelingen uitvoeren langs democratische organen, kunstwerken hierdoor ontstaan voor iedereen toegankelijk maken

5

VERRUIMING AANBOD

PvdA

- aanbod van kunst overdag
- ruimer opdrachtenbeleid

CDA

- overcapaciteit symphonische orkesten wordt teruggedrongen ten gunste van een meer divers concert-aanbod van muziekvormen

VVD

- meer aandacht voor bijzonder en nieuw toneel

D'66

- een derde net voor TV. Percentage van omroepbijdrage, reclameïnkomen, merchandising inkomsten worden gestort in produktiefonds voor kostbare cultureel waardevolle programma's.
- het Nederlands aandeel in (vooral dramatische) produkties moet drastisch uitgebreid
- scenario cultuur bevorderen door in samenwerking met het fonds voor de letteren een stelsel van gerichte opdrachten en evenredige beloning uit te werken
- scheppen gunstige financieringsmogelijkheden voor kleinschalige producenten van minderheidsrepertoire. (geldt ook voor videobanden).

PPR

- stimuleren veelzijdig aanbod
- kleine dansgroepen
- nieuwe vormen van kunst
- geïmproviseerde en eigentijdse muziek

./.

vervolg 5

CPN	- overheidsgaranties voor pluriform toneelaanbod, incl. nieuwe vormen als vormingstheater
DS'70	- door reorganisatie van toneel en orkestwezen, meer ruimte scheppen voor een uitgebreider repertoire waardoor meer keuze ontstaat
GPV	--
PSP	- steun voor kunst die verzet tegen onderdrukkende structuren in de samenleving aangeeft
- herverdeling subsidie ten gunste van kleine, vernieuwende gezelschappen
- uitbreiding aantal ruimtes waar muziek kan worden gemaakt, m.n. voor beginnende muziekgroepen

6

SPREIDING VAN AANBOD / DISTRIBUTIE / BEMIDDELING

PvdA	- Nederlandstalige produkties (kunstprodukties) in programma's vergroten
CDA	--
VVD	--
D'66	- meer verticale spreiding door grotere differantiatie repertoire m.n. bij de orkesten
- decentralisatie van het kunstbeleid t.g.v. spreiding en amateuristische kunstbeoefening. Vergroting provinciale en gemeentelijke autonomie niet ten koste van kwetsbare en experimentele initiatieven
- exportbevordering scheppende en herscheppende kunst
- diplomaten moeten eigentijdse nederlandse kunst promoten
- uitzending tijdelijke kulturele attaché's uit kunstenwereld
- coördinatie en federatieve organisatie van het filmbedrijf verdient aanbeveling
- meer beleid t.a.v. promotie, distributie en vertonen om het maken van films voor de plank tegen te gaan
- exportfilm bevorderen door film te betrekken in het buitenlandse kultuurbeleid en stimulering internationale coprodukties
- handhaven verticale prijsbinding ter bestrijding van aanbodvershraling, teloorgang verkooppunten, stijgende prijzen minderheidsboek
- garantiesubsidie assortimentshandhaving detailhandel
PPR	- artotheken (overheid en partikulieren) uitbreiden
- TV als distributeur
- distributie van non-kommerciële films

./.

vervolg 6

CPN

- volledige subsidie voor niet-commerciële artotheken en filmhuizen
- gedecentraliseerde kunstcentra t.b.v. BKR werk, opdrachten en projecten en de documentatie hiervan
- afstemming van de stimulerende beleidsinstrumenten door de overheid, t.w. de circuits van musea, galeries (herinvoering ASK) en artotheken met het accent op niet-commerciële en drempelverlagende circuits

DS'70

--

GPV

--

PSP

- openbare artotheken , zoals openbare bibliotheken

7

AFNAME VAN KUNST

PvdA

--

CDA

--

VVD

--

D'66

- stimuleren actieve en passieve creativiteit door het beleid van de beroepsgezelschappen meer af te stemmen op verticale spreiding en het wegnemen van drempels, minder aandacht voor artistiek hobbyïsme en narcisme
- fonds voor de lezer ter medefinanciering kwaliteitsboek van minder omvangrijke publiekssectoren

PPR

- stimuleren van veelzijdige afname door gemeenten/provincies

CPN

--

DS'70

--

GPV

--

PSP

--

8

AMATEURISTISCHE KUNSTBEOEFENING

PvdA	- amateuristische kunstbeoefening stimuleren
CDA	- voor besteding vrije tijd moet actieve kunstbeoefening een mogelijkheid bieden (ter ontplooiing menselijke mogelijkheden)
- bevordering actieve kunstbeoefening door brede lagen van de bevolking
- samenhang van kunst met amateuristische en edukatieve sektor wordt bevorderd
- over-kapaciteit symphonische orkesten wordt teruggedrongen t.g.v. een meer divers concert-aanbod van muziekvormen en een groter accent op ondersteuning van muziekbeoefening door amateurs en kunstzinnige vorming
VVD	- veel aandacht voor amateuristische kunstbeoefening
D'66	- decentralisatie van het kunstbeleid t.g.v. spreiding en amateuristische kunstbeoefening
PPR	- binnen- en buitenschoolse amateuristische kunstbeoefening
CPN	- materiële steun voor kunstbeoefening door amateurs
- instandhouding en uitbreiding van de volksmuziekscholen
DS'70	--
GPV	- vormen van amateuristische kunstbeoefening kunnen van zodanige algemene betekenis zijn, dat een stimulerings-subsidie van de overheid gerechtvaardigd is.
PSP	--

9

KREATIVITEITSONTWIKKELING / KUNSTZINNIGE VORMING / KUNST IN ONDERWIJS

PvdA	- ontwikkelen van kritisch bewustzijn, creativiteit en originaliteit
- bevorderen van kunstzinnige vorming en creativiteitsontwikkeling binnen - en buitenschools
- vak bouwkunst op school
- kunstzinnige vorming voor volwassenen
CDA	- bevordering kunstzinnige vorming
- samenhang van kunst met amateuristische en edukatieve sektor wordt bevorderd
- over-kapaciteit symphonische orkesten wordt teruggedrongen t.g.v. een groter accent op ondersteuning van muziekbeoefening door amateurs en kunstzinnige vorming
VVD	- cultuur in het onderwijs
D'66	--

vervolg 9

- PPR - binnen- en buitenschoolse creativiteitsontwikkeling
- CPN ---
- DS'70 - in en ook buiten leerplichtig onderwijs bevordering van de kulturele vorming door onderwijs geven in en het actief beoefenen van muziek, dans, schilderen, toneel, architectuur etc.
- GPV ---
- PSP - meer uren voor kunstzinnige vorming door kunstenaars op school, geen lesbevoegdheid vereist

10

DECENTRALISATIE

- PvdA ---
- CDA - verdere decentralisatie van het beleid terzake toneel, muziek en andere kunstvormen. Het rijk behoudt met name de zorg voor kwaliteit, veelvormigheid en vernieuwing binnen het kunstaanbod
- VVD - rijksoverheid moet zich richten op beperkt aantal gezelschappen met meer landelijke betekenis en op bijzondere, nieuwe vormen van kunst
- D'66 - decentralisatie van het kunstbeleid t.g.v. spreiding en amateuristische kunstbeoefening. Vergroting provinciale en gemeentelijke autonomie niet ten koste van kwetsbare en experimentele initiatieven
- PPR - produktiefondsen (aanbod) voor rekening van rijk; andere taken zoveel mogelijk decentraliseren
- CPN - gedecentraliseerde kunstcentra t.b.v. BKR werk, opdrachten en projecten en de documentatie hiervan
- DS'70 ---
- GPV ---
- PSP ---

11

BEELDENDE KUNST EN FOTOGRAFIE

PvdA

- kunstenaars laten deelnemen in vormgeving (gebouwde omgeving, stadsvernieuwing) en onderwijs
- inschakelen kunstenaars bij gebouwde omgeving
- vak bouwkunst op school
- ontwerpers moeten zich richten op wensen van hen die de omgeving moeten gebruiken
- wettelijke percentageregelingen

CDA

--

VVD

- BKR herbezien

D'66

- bindend maken van 1% regeling en controle op bestedingen
- pas aan de BKR tornen als er een betere regeling in zicht is
- BKR werken in de kunstuitleen en leners recht van koop geven
- fotografie als zelfstandig medium in het kunstbeleid
- goede wettelijke regelingen auteursrecht

PPR

- meer opdrachten bk
- meer artotheken

CPN

- uitbouw van de BKR tot een volwaardige culturele regeling met behoud van alle sociale rechten voor beeldende kunstenaars
- gedecentraliseerde kunstcentra voor BKR-werk stimuleren galeries, artotheken, herinvoering ASK (aankoop subsidie voor beeldende kunstwerken).

DS'70

--

GPV

--

PSP

- algemene 1% regeling voor alle door de overheid gefinancierde instellingen, van welzijnsinstelling tot openbaar vervoersbedrijf

12

MUZIEK

PvdA

--

CDA

- over-kapaciteit symphonische orkesten wordt teruggedrongen t.g.v. een meer divers concert-aanbod van muziekvormen en een groter accent op ondersteuning van muziekbeoefening door amateurs en kunstzinnige vorming
- decentralisatie van beleid

VVD

- bemoeienis van rijksoverheid met beperkt aantal orkesten van landelijke betekenis

./.

• vervolg 12

- D'66 - koor- en operabegeleiding door orkesten meer vertikale spreiding door grotere differentiatie repertoire m.n. bij de orkesten
- PPR - geïmproviseerde en eigentijdse muziek desnoods ten koste van klassiek repertoire
- CPN - bestuur en beleid van de gesubsidieerde orkesten en ensembles moeten gedemocratiseerd worden
- tegen afbraak van regionale symphonie-orkesten en andere ensembles, die voorzien in een behoefte van het publiek en werkgelegenheid bieden aan vele musici
- DS'70 - reorganisatie van het orkestenbestel t.g.v. het repertoire
- GPV --
- PSP - uitbreiding aantal ruimtes waar muziek kan worden gemaakt, m.n. door beginnende muziekgroepen

13

THEATER

- PvdA --
- CDA - decentralisatie van beleid
- VVD - rijksoverheidstaak voor bijzondere en nieuwe vormen van toneel
- D'66 - normering controle op dekor- en kostuumkosten per voorstelling, reismogelijkheid door aangepaste dekors.
- PPR - gelijke kansen klassiek repertoire, experimenten en vormingstoneel
- CPN - garanties voor pluriform toneelaanbod incl.vormingstheater
- DS'70 - reorganisatie van het toneelbestel t.g.v. het repertoire
- GPV --
- PSP - herverdeling subsidie ten gunste van kleine, vernieuwende gezelschappen

14

	DANS
PvdA	--
CDA	--
VVD	--
D'66	--
PPR	- stimuleren kleine dansgroepen
CPN	--
DS'70	--
GPV	--
PSP	--

15

	FILM EN VIDEO
PvdA	--
CDA	--
VVD	--
D'66	- koördinatie en federatieve organisatie van het film- bedrijf verdient aanbeveling - centrale financiering van films t.b.v. bioscopen, alternatieve circuits en TV - meer beleid t.a.v. promotie, distributie en vertonen om het maken van films voor de plank tegen te gaan - export film bevorderen door film te betrekken in het buitenlandse kultuurbeleid en stimulering internationale coproducties - scenario cultuur bevorderen door in samenwerking met het fonds voor de letteren een stelsel van gerichte opdrachten en evenredige beloning uit te werken
PPR	- herstructurering Filmproductiefonds ten gunste van productie en distributie van non-kommerciële films
CPN	- subsidiëring van non-kommerciële filmhuizen
DS'70	--
GPV	--
PSP	--

16

LETTEREN

PvdA

--

CDA

--

VVD

--

D'66

- leenrecht en reprorecht, Conventie van Rome (naam-
rechten uitvoerende kunstenaars) ratificeren
- handhaven verticale prijsbinding ter bestrijding van
aanbodvershraling teloorgang verkooppunten, stijgende
prijzen minderheidsboek
- invoering leenrecht voor auteur en uitgever in kader
auteurswet
- beter wettelijk kader reprorecht
- fonds voor de lezer ter medefinanciering kwaliteitsboek
van minder omvangrijke publiekssectoren
- garantiesubsidie assortimentshandhaving detailhandel
- samenwerking boekhandel bibliotheek

PPR

- invoering leenrecht
- verticale prijsbinding boek

CPN

- invoering leenrecht t.b.v. auteurs

DS'70

--

GPV

--

PSP

- handhaving verticale prijsbinding boek

17

TV / RADIO

PvdA

- Nederlandstalige produkties (kunstprodukties) in
programma's vergroten

CDA

--

VVD

--

D'66

- een derde net voor TV. Percentage van omroepbijdrage,
reklameïnkomen merchandise inkomsten worden gestort
in produktiefonds voor kostbare cultureel waardevolle
programma's.
- het Nederlands aandeel in (vooral dramatische) produkties
moet drastisch uitgebreid

PPR

--

CPN

--

DS'70

--

GPV

--

PSP

--

ALGEMENE TENDENSEN IN KUNSTPOLITIEK

- a. GROEI
- b. OMBUIGING
- c. BEPERKING

PvdA

- groei.
 - opheffing sociale achterstand kunstenaars
 - extra geld voor kunstenaars die zich richten op maatschappelijke spanningen
 - aanbod van kunst overdag
 - ruimer opdrachtenbeleid
 - beurzen, stipendia
 - Nederlandstalige produkties (kunstprodukties) in programma vergroten

ombuiging

--

beperking

--

CDA

- groei.

--

- ombuiging

- over-kapaciteit symphonische orkesten wordt teruggedrongen t.g.v. een meer diverse concertaanbod van muziekvormen en een groter accent op ondersteuning van muziekbeoefening, door amateurs en kunstzinnige vorming

- beperking

--

VVD

- groei

- bijzonder en nieuw toneel extra aandacht

- ombuiging

- bemoeienis rijk met beperkt aantal orkesten van landelijke betekenis

- beperking

- BKR herbezien; eigen bijdrage voor kult. manifestaties

D'66

- groei

- een derde net voor tv. Percentage van omroepbijdrage, reclameinkomsten merchandising inkomsten worden gestort in produktiefonds voor kostbare cultureel waardevolle programma's.

- het Nederlands aandeel in (vooral dramatische) produkties moet drastisch uitgebreid.

- scheppen gunstige financieringsmogelijkheden voor kleinschalige producenten van minderheidsrepertoires.

(geldt ook voor videobanden)

vervolg 18

PPR

- fonds voor de lezer ter medefinanciering kwaliteitsboek van minder omvangrijke publieks-sektoren.
- garantiesubsidie assortimentshandhaving detail-handel
- ombuiging
 - herverdeling middelen om een eind te maken aan bevoordeling herscheppende kunsten boven scheppende kunsten.
 - budgettaire ruimte door betere kostenbewaking gebruiken voor inhalen achterstand scheppende kunst.
 - opdrachtenbeleid in plaats van statisch subsidiebeleid
- beperking
 - drempels verhogen bij toelating kunstonderwijs
- groei
 - nieuwe vormen van kunst
 - arthoteken
 - opdrachten bk
 - dans

CPN

- ombuiging
 - eventueel BKR
 - toneelbestel
 - muziekbestel
 - Filmproductiefonds
- beperking
 -
- groei
 - volledige subsidie voor niet commerciële arthoteken en filmhuizen.
 - uitbouw en wettelijke verankering BKR
 - herinvoering ASK

DS'70

- ombuiging
 -
- beperking
 - terugdringen greep commercie op de kunst en de cultuur
- groei
 -
- ombuiging
 - voorkeur voor democratisch opgebouwd verenigings-leven boven stichtingen en overheidsinstellingen
 - tijdelijke hulp bij introductie van kunstenaars in de samenleving boven automatische staatsverzorging
- beperking
 - eigen bijdrage van de burger voor kunstactiviteiten

GPV

- groei

--

- ombuiging

- de uitgaven van de overheid voor culturele doeleinden zijn dringend aan herwaardering toe

- beperking

- activiteiten die in feite neerkomen op het bieden van verstrooiing dienen voor rekening van betrokkenen te blijven.

Hetzelfde geldt, als culturele vormen in dienst worden gesteld van politieke en maatschappelijke indoctrinatie

PSP

- groei

- algemene 1 procentsregeling

- podiumsubsidie niet-kostendekkende uitvoeringen en voorstellingen

- uitbreiding aantal ruimtes waar muziek kan worden gemaakt, met name voor beginnende muziekgroepen

- ombuiging

- kunstbeleid is teveel gericht op instandhouding, te weinig op vernieuwing

- verschuiving van kunstsubsidies per projekt naar exploitatiesubsidie voor kunstenaarskollektieven

- herverdeling subsidie t.g.v. kleine vernieuwende gezelschappen

- beperking

- geen subsidie aan commerciële instellingen

EEN VERGELIJKING, OVEREENKOMSTEN EN VERSCHILLEN

1. Autonoom scheppingsproces

Behalve het CDA noemen alle politieke partijen voorwaarden gericht op het scheppen van kunst als een functie van kunstbeleid.

Bij D'66 zit de ontwikkelingsfunctie impliciet in een aantal bredere uitgangspunten.

Alles tesamen genomen varieert het motief van de vrijheid van meningsuiting tot het scheppen van voorwaarden ten gunste van het verworvene en het nieuwe, het experimentele. Nergens echter wordt aangegeven welk aandeel deze functie dient te hebben in het geheel van het kunstbeleid, evenmin hoe het autonome scheppingsproces moet aansluiten op andere delen van het kunstbeleid (zoals distributie, afname).

Overigens moet het zeer positief genoemd worden dat een zo groot gedeelte van de politieke partijen expliciet te kennen geeft het scheppen van (nieuwe) kunst, zonder dat daar naar vorm en inhoud voorwaarden aan worden gesteld, als een volwaardig onderdeel van kunstbeleid te beschouwen.

2. Positie kunstenaars

Wederom met uitzondering van het CDA, met nu daarbij gevoegd het GPV spreken alle politieke partijen zich uit over de positie van kunstenaars. De uitspraken zijn in meer of mindere mate vrijblijvend. De VVD vindt dat scheppende kunstenaars een gelijkwaardige positie ten opzichte van uitvoerende kunstenaars moeten krijgen.

Niet duidelijk is of dat de rechtspositie, de inkomenspositie of de sociale zekerheid betreft. De VVD is verder de enige politieke partij die vindt dat het functioneren van de BKR moet worden doorge-licht, waarbij kwaliteit een sterker criterium moet zijn dan de sociale positie van beeldende kunstenaars. De PvdA wil een verbetering in de rechtspositie van kunstenaars. Welke groep men daarmee op het oog heeft wordt niet vermeld. Datzelfde geldt voor de wens om de sociale achterstand van 'veel' kunstenaars op te heffen. Niet wordt aangegeven om hoeveel kunstenaars en om welke groeperingen het gaat. De PvdA geeft wel duidelijk aan dat kunstenaars die zich op een maatschappelijk spanningsveld richten op extra middelen mogen rekenen. De PSP, PPR en CPN zijn specifiek ten aanzien van het kunstenaarsbeleid. Zij laten de bestaanszekerheid voor kunstenaars zwaar wegen.

De CPN legt veel nadruk op het verdedigen van het verworvene tegen aanvallen van buitenaf. De partij wenst kommercie en censuur verre van kunst en cultuur te houden. Verder pleit zij voor een versterking van de BKR in sociale en kulturele zin, alsmede voor de invoering van het leenrecht.

Ook DS'70 neemt ten aanzien van de kunstenaars een verdedigende houding aan: rechtsbescherming voor scheppende kunstenaars die worden bedreigd door de 'voortschrijdende techniek', en auteursrechtelijke maatregelen ten behoeve van uitvoerende kunstenaars. De PPR wil een sociale basisvoorziening voor alle zelfstandige kunstenaars; de PSP wil zelfs een inkomensregeling voor alle kunstenaars, waarbij vrouwen expliciet worden genoemd.

De PSP staat bovendien een verschuiving voor van incidentele project-subsidies naar exploitatie-subsidies voor kunstenaarskollektieven. Zowel de PSP als de PPR dringen aan op de handhaving van de verticale prijsbinding van het boek. Daarnaast neemt de PPR de kunstenaar in bescherming tegen de oprukkende commercie en is zij voor invoering van het leenrecht ter verbetering van de inkomenspositie van de schrijver.

Evenals de PPR onderschrijft D'66 de noodzaak van zowel leenrecht als verticale prijsbinding. D'66 wil het leenrecht evenwel ook ten goede laten komen aan de uitgevers. Het is opvallend dat deze partij uitdrukkelijk stelt geen kunstenaarsbeleid te willen voeren omdat zij vindt dat er voor iedereen één sociale inkomensverzekering moet komen. Wat er tot aan het moment dat zo'n verzekering wordt ingevoerd met kunstenaars moet gebeuren wordt niet aangegeven. Anderzijds stelt D'66 een groot aantal regelingen voor die juist wél de inkomenspositie van kunstenaars/auteurs ten goede kunnen komen.

Evenals de VVD vindt D'66 dat uitvoerende kunstenaars zich ten onrechte in een bevoordeelde positie bevinden ten opzichte van hun scheppende kollega's.

'Linkse' partijen, PSP, PPR en PvdA, hechten grote waarde aan de maatschappelijke rol van de kunstenaar. Het CDA, de VVD en D'66 laten zich over de rol niet uit. Over het algemeen kan men vaststellen dat de storm van de maatschappelijke relevantie goeddeels is uitgewoed, of: dat de discussie over dat thema een keer ten goede heeft genomen. De Federatie kiest bij deze voor een onderscheid tussen de maatschappelijke relevantie van kunst, die zij als beleidsuitgangspunt verwerpelijk acht, en de inschakeling van kunstenaars in maatschappelijke processen, die naar haar mening bevorderd moet worden voorzover kunstenaars daar zelf behoefte aan hebben en zonder dat dit leidt tot financiële discriminatie van kunstenaars die op die inschakeling geen prijs stellen.

3. Financieringsmethoden

Ook ten aanzien van specifieke financieringsmethoden laten het CDA en GPV niets van zich horen. De VVD, CPN en DS'70 spreken zich evenmin over dit aspect uit. De overige partijen noemen uiteenlopende instrumenten. Het meest uitgebreide instrumentarium treft men aan bij D'66. Beperken we ons tot de meest elementaire bronnen dan krijgen we het volgende beeld:

- Fondsvorming ten gunste van scheppende kunst
hierover spreken zich in positieve zin uit: de PPR en D'66
- Een brede percentageregeling van één procent
voorstanders hiervan zijn: PSP, PvdA, D'66
- Opdrachten/beurzen/stipendia
Positief: PvdA, PPR, D'66

D'66 legt daarnaast een zwaar accent op de financiering van kunst op eigen kracht, auteursrecht, wettelijke kontrakten, mogelijkheden van sponsoring, exportbevordering, opbrengsten uit reclame en merchandising enz.

In de financieringsmethoden komt tot uitdrukking waaraan de politieke partijen de budgetten denken te besteden. Er vindt in vele gevallen een afweging plaats ten gunste van nieuwe en ongebruikelijke kunst en ten ongunste van geïnstitueerde en traditionele kunst. Deze afweging valt soms samen met de afweging scheppend - herscheppend, parallel aan zelfstandigheid versus werknemerschap.

Deze tweedeling, die door vrijwel alle partijen in meer of mindere mate wordt toegepast kan tot een vertekening leiden: zelfstandige kunstenaars zijn niet per definitie scheppende kunstenaars, niet alle kunstinstellingen zijn per definitie behoudend, enz.

Toedeling van middelen op grond van in de politieke programma's gesuggereerde tegenstellingen doet geen recht aan de huidige praktijk van kunst en kunstenaars: combinaties van werknemer- zelfstandige, scheppend - uitvoerend, behoudend - vernieuwend, zijn daar aan de orde van de dag en het zijn juist deze combinaties die de kunst levendig houden.

4. Toegankelijkheid

De PSP en PPR willen maatschappelijke groepen die weinig met kunst in aanraking komen, een extra duw in de rug geven. DS'70, GPV en VVD stellen daar tegenover dat bij bezoek aan kulturele evenementen een eigen bijdrage moet worden betaald. Tussen deze uitersten, als men zo zo zou kunnen noemen, doen de andere partijen een serie uitspraken, zonder tot concrete conclusies te komen.

Dat laatste geldt niet voor de CPN. Haar algemene stelregel dat de toegang tot kunst niet door financiële barrières mag worden versperd mondt uit in de aanbeveling entreegelden voor musea af te schaffen.

5. Verruiming aanbod

De PSP en de PvdA geven als enige blijk van een inhoudelijke voorkeur bij het toekennen van extra middelen. De PSP wil geld voor kunst die onderdrukkende structuren bloot legt, de PvdA wil extra gelden voor kunstenaars die op maatschappelijke spanningen inspelen.

Voor de rest gaat het om aanbevelingen die zich richten op kunstvormen: kleine en vernieuwende groeperingen, andere dan symphonische muziek, bijzonder toneel, nederlands drama op tv. Twee (strukturele) voorstellen zijn: meer aanbod van kunst overdag (PvdA) en een derde net voor TV, gekoppeld aan produktiefonds voor kostbare, kultureel waardevolle programma's (D'66).

6. Spreiding/bemiddeling

PSP, PPR, CPN en D'66 willen een versterking van de artotheken, de laatste partij voelt voor verkoop van kunst langs die weg. D'66 legt als enige de nadruk op verkoop van kunst aan het buitenland. Vervolgens geeft zij aan drie sectoren van kunst ten aanzien van distributie speciale aandacht: film, televisie, het boek. De partij die daar in haar ideeën het dichtste bij komt is de PPR. Opmerkelijk is dat deze partij het Produktiefonds voor de Film een rol wil laten spelen bij de distributie van non-commerciële films. De CPN kent veel waarde toe aan de non-commerciële kunstcircuits. Zij opteert voor overheidssteun voor filmhuizen, galeries en musea.

7. Afname

In deze paragraaf etaleren alleen de PPR en D'66 een visie. De PPR wil lagere overheden laten funktioneren als afnemers. D'66 wil de afname-mogelijkheden van gezelschappen vergroten door ze mobieler te maken. Het lezen wil deze partij bevorderen door het instellen van een fonds voor de lezer.

8. Amateuristische kunstbeoefening

PPR, PvdA, VVD en GPV spreken zich uit ten gunste van 'amateuristische kunstbeoefening' zonder specifieke middelen daarvoor aan te geven. D'66 noemt in dit verband decentralisatie als middel. Het CDA vindt dat zowel vanuit de professionele kunstbeoefening (orkesten) als vanuit de edukatieve sektor aan een actieve kunstbeoefening door iedereen moet worden gewerkt. De CPN vraagt speciale aandacht voor de volksmuziekscholen en, algemeen, om materiële steun voor de amateur.

9. Kunstzinnige vorming

In de aandacht voor kunstzinnige vorming die zes van de negen partijen hebben speelt het onderwijs als beleidsinstrument steeds een belangrijke rol.

DS'70 is geporteerd voor actieve kunstbeoefening in het onderwijs-pakket. De PvdA wil leerlingen op school confronteren met de bouwkunst, de PSP ziet graag kunstenaars, ook zonder lesbevoegdheid, voor de klas.

De buitenschoolse creativiteitsontwikkeling mag zich ook verheugen in politieke belangstelling, maar hier worden helaas geen wegen voor het beleid aangegeven.

10. Decentralisatie

PvdA, DS'70, GPV en PSP laten zich over de verdeling van verantwoordelijkheden over rijk, provincies en gemeenten niet uit. De visies van de overige partijen lopen uiteen:

- CDA : Rijk garant voor kwaliteit en vernieuwing.
Toneel, muziek en andere kunstvormen decentraliseren
- VVD : Beperkte zorg van het Rijk voor gezelschappen en het
bijzondere nieuwe
- D'66 : Decentralisatie ten gunste van spreiding en amateurisme.
- PPR : Rijk verzorgt aanbod, de rest zoveel mogelijk decentraliseren.
- CPN : Gedecentraliseerde centra voor beeldende kunst.

11 t/m 17. Sektoren

Er is in de politieke belangstelling voor kunst een groot overwicht bij beeldende kunst en podia, met uitzondering van de danskunst, die er kwa interesse uiterst bekaaid afkomt.

Binnen de beleidssector beeldende kunst eist de BKR de meeste aandacht op. Politieke steun krijgen verder de procentageregelingen en het circuit van artotheken.

Opvallend is het feit dat de CPN genegen is de subsidieverlening bij aankoop van beeldende kunst (ASK) her in te voeren, hetgeen ten goede komt aan de partikuliere galeriën inclusief toeleverende kunstenaars. Tezelfder tijd wil de CPN de overheidsartotheken uitbouwen.

De manier waarop de PSP de percentageregeling wil laten werken vertoont veel overeenkomst met denkbeelden uit de kunstwereld. In de sektor muziek staan de orkesten in het middelpunt van de belangstelling. Er is praktisch over de hele linie behoefte aan reorganisatie van het bestel waardoor andere muziekvormen meer kans krijgen.

Alleen de CPN is in deze kwestie bevreesd voor het verloren gaan van arbeidsplaatsen.

Ook het theaterbestel is volgens een aantal partijen aan herindeling toe. D'66 wil de gezelschappen dwingen zuinig met hun dekor- en kostuumgelden om te gaan. Vormingstheater wordt hier en daar als aparte categorie opgevoerd.

PPR en CPN laten zich veel gelegen liggen aan de non-kommerciële film. Eerstgenoemde partij wil het Productiefonds aanpakken om zodoende meer ruimte te creëren voor de 'alternatieve' film. De CPN legt prioriteit bij de subsidiëring van de zogenaamde filmhuizen.

Het letterenbeleid krijgt aandacht van D'66, PPR, PSP en CPN.

D'66 komt met een uitgebreid arsenaal aan maatregelen en wetgeving, waaronder leenrecht en verticale prijsbinding voor het boek.

Deze laatste twee eisen keren terug in de andere drie kleine partijen links van het midden.

Radio en televisie worden tenslotte nog weinig opgevat als bouwstenen van kunstbeleid. Slechts PvdA en D'66 slaan bruggen tussen kunst en media. Beide zijn het erover eens dat kunstproducties van eigen bodem een vast bestanddeel moeten vormen van de programma's die de zendgemachtigden binnen ons omroepbestel verzorgen.

18. Tendensen in kunstpolitiek

Deze worden besproken in de volgende paragraaf.

KUNST IN PARTIJPROGRAMMA'S. EEN KRITISCHE BESCHOUWING

Vergeleken met vier jaar geleden staat er meer over kunst in de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen. Of dat een goede zaak voor kunst en kunstenaars is moeten we afwachten. De programma's beloven veel, maar wat ervan wordt uitgevoerd hangt er voornamelijk van af hoe sterk de Tweede Kamer zich opstelt tegenover ministers en ambtenaren.

In de paragrafen over kunst is een duidelijke relatie met de rest van het partijprogramma nauwelijks te vinden. Dat kan zijn omdat politici kunst nog steeds een ongrijpbaar verschijnsel vinden, of omdat ze de vrijheid van de kunst geen geweld willen aandoen.

Op een enkele uitzondering na wordt kunst niet in het kader van geloofsovertuiging of politieke ideologie geperst, waarschijnlijk omdat het merendeel van de partijen de ongecensureerde kunst terecht als een democratisch goed erkent.

Een andere faktor die de politieke annexatie van kunst in de weg staat is de mengeling waardoor het totaal van de cultuurgoederen zich onderscheidt. Talrijke tradities lopen door elkaar heen en met het uitsluitend erkennen van bijvoorbeeld kommunistische of konfessionele kunst zou men partijleden en ook (potentiële) kiezers afsnijden van 'andere' kunst- en cultuurvormen.

Over kunst wordt door de politieke partijen in zeer algemene termen gesproken waar het gaat om de legitimering van hun beleidsuitgangspunten naar de kiezers toe. Met alle waardering voor de omzichtigheid waarmee kunst in de politiek wordt behandeld moet het de gefedereerde kunstenaars toch van het hart dat de discussie over kunst en politiek die de afgelopen jaren is gevoerd een mager resultaat heeft opgeleverd. De Federatie had gehoopt dat tenminste eenstemmigheid zou zijn bereikt over een veilige positie van de overheidsuitgaven voor kunst temidden van de andere uitgaven. Die eenstemmigheid is er nog niet en de positie van de kunst blijft wankel. Nog steeds ontbreekt een politiek gemotiveerde beginsel uitspraak op grond waarvan en op welke manier geld naar kunst toe moet en wat haar plaats en functie is tussen wegebouw, gezondheidszorg en andere rijkstaken. Politici praten graag over de relatie tussen kunst en politiek, maar dat gebeurt óf in zeer abstrakt-filosofische termen van het algemeen belang, de individuele ontplooiing e.d. óf te konkreet in de zin van wel subsidie aan dit en niet aan dat gezelschap.

Een politiek geargumenteed pleidooi voor wettelijke percentages, fondsen, akkomodaties enz. blijft uit. En de politieke stap die eigenlijk aan dat pleidooi vooraf zou moeten gaan, de verankering van kunst in de grondwet, ligt blijkbaar nog zeer ver verwijderd van de politieke aspiraties van onze volksvertegenwoordiging. Tussen het beleid van alledag en het politieke pleit voor de kunst ligt nog een aanzienlijk luchtledig dat door prioriteiten elders in elkaar dreigt te worden gedrukt.

Kunst en kunstenaars

Met voldoening konstateert de Federatie dat het beoordelingskriterium 'maatschappelijke relevantie van kunst' in de politiek vrijwel niet meer wordt gehanteerd. De aandacht voor het artistieke scheppingsproces begint daarentegen toe te nemen.

Eén probleem blijft echter onopgelost: hoe verhoudt zich het scheppen in de praktijk tot het herscheppen en het geschapene? Om kunst te maken moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan: aandacht voor de afnamecapaciteit (partikulieren, musea, omroep enz.), het structureren en verbeteren van de distributie, zorg voor akkomodatie.

Kunst wordt niet in het luchtledige geschapen. Daarom zal in de dialoog tussen kunstenaars en politici gestreefd moeten worden naar een zo goed mogelijke aansluiting van alle elementen in het kunstbeleid.

De politieke waardering van het beroep kunstenaar komt over het algemeen in de programma's wel tot uiting maar daarbij wordt in het sociale vlak te gemakkelijk de tegenstelling scheppend/uitvoerend gehanteerd. In haar nota 'Vrijheid Verzekerd' heeft de Federatie aangegeven dat het in wezen gaat om de verschillen in sociale zekerheid tussen kunstenaars in loondienst en zelfstandig werkende kunstenaars. De laatste groep bestaat voor een groot deel uit scheppende kunstenaars, maar ook uitvoerende kunstenaars maken er deel van uit.

De PPR dringt aan op een sociale basis-voorziening voor zelfstandige kunstenaars. Wij hopen dat deze wens in de komende regeerperiode wordt vervuld in de zin van 'Vrijheid Verzekerd', tenzij de voornemens van D'66: 'een sociale inkomensverzekering voor iedereen' worden waargemaakt.

In dat geval zouden we veel problemen in één keer uit de wereld kunnen helpen. De haalbaarheid van dit onderdeel van het programma van D'66 moet voorlopig echter nog zeer laag worden aangeslagen. Het is verder te hopen dat de politieke uitspraken ten gunste van het leenrecht een extra argument wordt ter bespoediging van het ambtelijk overleg terzake waarbij ook schrijvers zijn betrokken. Hetzelfde geldt voor de uitspraken tegen het loslaten in de verticale prijsbinding van boeken. Over de BKR kunnen we kort zijn. Alle politieke uitspraken hierover zijn prematuur zolang het mede door de Kamer ondersteunde onderzoek naar het functioneren van deze regeling niet is afgerond.

Geldzorgen

De geldbronnen die door de diverse partijen worden genoemd acht de Federatie zonder uitzondering van betekenis. Drie daarvan worden wgens het politieke gewicht dat ze kunnen krijgen, hieronder vermeld:

a. fondsen voor scheppende kunst

Het gaat naar onze mening niet alleen om geldkassen maar ook om bewaking van de loon- en prijsontwikkeling en in sommige gevallen om de erkenning van het belang van bepaalde vormen van beroeps-kunst.

In een reactie op de raamwet fondsen scheppende kunst heeft de Federatie haar standpunt hierover tot in bijzonderheden uiteengezet.

b. wettelijke percentage-regelingen

De door vele politieke partijen nagestreefde integratie van kunst in de samenleving kan door deze - ruim gestelde - maatregel worden bereikt. De reikwijdte van een dergelijke regeling is een politieke zaak. De Federatie denkt niet alleen aan beeldende kunst en de gebouwde omgeving, maar ook aan de omroep, grote gesubsidieerde partikuliere instituten en alle staatsbedrijven en/of (semi)-overheidsinstellingen.

c. opdrachten

Het geven van opdrachten zou voor iedereen de gewoonste zaak van de wereld moeten zijn. In hoeverre partikulieren een helpende hand kan worden toegestoken door middel van aanvullende subsidies uit de algemene middelen is een vraag die allereerst op politiek niveau dient te worden gesteld, waarbij onder meer de mogelijkheden van fiscale faciliteiten onderzocht kunnen worden. Ook bij opdrachten gaat het de Federatie evenzeer om beeldende kunst als om muziek, dans, drama, architectuur, fotografie etc.

Wanneer men deze drie methoden meer dan tot nu toe in de politieke discussie betreft, voorkomt men in sommige programma's de klaagliederen die worden aangeheven over de 'behoudende instellingen'. De maatregelen a. b. en c. voorzien in een stelsel dat ten goede komt aan kunstenaars. De financiering van kunstinstellingen mag niet ten koste van kunstenaars gaan.

Verspreiding en afname

Deze twee onderwerpen ontlokken de politieke partijen een hoeveelheid heterogene uitspraken die, hoezeer ook terzake, versnipperd zijn naar kunstvorm en methodiek. Twee basisgegevens zijn in de ogen van de Federatie een politieke meningsvorming waard:

- de overheid is financier van zowel de produktie als de afname van kunst
- de distributie is voor het belangrijkste deel in handen van partikuliere instellingen: uitgeverijen, de Nederlandse Bioscoopbond, galerieën, de kunstuitleen, en de stichting NOS.

Welke regeringskombinatie op basis van welk beginselprogramma ook aan de macht komt, deze twee gegevens liggen er. Daarbij moet erop worden gewezen dat de beleidsverantwoordelijkheden op beide gebieden elkaar niet mogen doorkruisen.

Konklusie

Het is zeer moeilijk, zometert onmogelijk een consistent patroon te ontwaren in de zeer uiteenlopende keuzen die de politieke partijen maken bij hun prioriteitstelling.

In het gunstigste geval zou men in staat moeten zijn een politieke konsensus te vinden met betrekking tot voorkeuren, gekoppeld aan budgettaire verschuivingen of een pleidooi voor een structurele verhoging van het kunstbudget.

Echter, er wordt niet gepleit voor een structurele verhoging van de kunstbegroting, noch voor werkelijke verschuivingen in de beschikbare middelen. Wel stellen VVD en DS'70 en in zekere zin ook het GPV dat de gebruikers (meer) moeten betalen voor kunst-activiteiten.

CPN en PSP vinden daarentegen dat kunst gratis moet zijn.

Deze partijen zijn bovendien gekant tegen kommerciële invloeden op de kunst.

Op dit punt vinden zij D'66 tegenover zich. Op zoek naar alternatieven breekt laatstgenoemde partij een lans voor reclame, merchandising en in beginsel ook voor kunst sponsoring als aanvullende financieringsbronnen.

Dergelijke tegenstrijdigheden, die uiteraard vaak zijn terug te voeren op politieke verschillen, bemoeilijken het voeren van een kunstbeleid dat door een kamermeerderheid gedragen wordt.

Los van deze financieringsaspecten moet worden geconstateerd dat er over de structuur van het huidige kunstbeleid, met name over de functies distributie en afname, geen politiek harde standpunten worden ingenomen. De partijen volgen merendeels het beleid dat CRM in de loop der jaren heeft gevoerd in plaats van met eigen voorstellen te komen die blijk geven van een visie op langere termijn.

Dat geldt zowel voor de grotere partijen als voor de kleinere, die weliswaar gedetailleerd zijn in hun benadering maar veel vrijblijvende uitspraken doen.

Fédération des associations d'artistes
Federation of artists organisations

ontwerp Koos van der Meer

81
054

Boekmanstichting-Bibliotheek
Horengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel.: 243736/243737/243738/243739